COMUNA ȘEITIN

Denumiri*:* *Villa Sahtu, Sahty, Sayhthy, Saithy, Sajteny*

Repere geografice

Localitate situată în sud-vestul Câmpiei Aradului, în lunca Mureşului, la o distanță de 47 km faţă de municipiul Arad. Se întinde pe o suprafață de 6604 ha. Se învecinează cu oraşul Nădlac şi cu localităţile Semlac, Peregul Mare şi Igriş.

Istoric

În urma descoperirilor arheologice, au ieșit la lumină urme de locuire din neolitic, care aparţin culturii Tisa. Mai multe descoperiri sunt datate din epoca bronzului, fiind specifice culturii Periam–Pecica. În partea de sud a localităţii s-au găsit mai multe mărturii arheologice din epoca fierului, care atestă locuirea acestui spaţiu de daci. La **Șeitin**, în punctul ”*La Șalancă”*, a efectuat cercetări de suprafață m. Blăjan, în anul 1973. Situl este localizat la contactul dintre Câmpia Nădlacului și zona joasă a luncii Mureșului, fiind situat pe o terasă, la circa 100 de metri nord de actualul curs al Mureșului. Aiic a fost dezvelită o așezare, încadrată cronologic în mai multe epoci: sec. I î. H. – I d. H., sec. II-IV d. H. și din Evul Mediu. Din acest punct a fost salvat un bogat material ceramic din mai multe perioade istorice, inclusiv de factură dacică. În punctul ”*La Tălămite*” din Șeitin, situat în Câmpia Nădlacului, pe o terasă mai înălțată localizată în apropierea văii Tălămitea, a fost identificată o așezare dacică, datând din sec. I î. H. – I d. H. Cu ocazia unor cercetări de suprafață, a fost isalvat material dacic de epocă Látene.

Existenţa populaţiei daco-romanizate este atestată de mai multe descoperiri arheologice datate din secolele IV-IX. Dintre descoperirile cele mai semnificative amintim o necropoplă datată ca fiind din secolul al VIII-lea. În urma săpăturilor arheologice din 1963 s-a identificat o necropolă din secolele X-XI, considerată atunci „prima confirmare arheologică a unui cimitir autohton din sud–vestul României”. La Șeitin a fost identificată o așezare medievală timpurie, datând din veacurile VIII-X.

Organizarea românilor în obşti, cnezate şi voievodate, dar şi pătrunderea ungurilor s-au simţit puternic la începutul secolului al X-lea, când teritoriul satului era parte a voievodatului lui Menumorut, iar în secolul al XI-lea era încorporat în voievodatul lui Ahtum, fiind parte a domeniului voievodului care a deţinut toate localităţile de pe Mureş situate între Pecica şi Nădlac. Înfrângerea şi uciderea lui Ahtum de Cinad, nepotul regelui Ştefan, a făcut ca acest teritoriu să ajungă în posesia sa.

Prima atestare documentară a localităţii Șeitin datează din 3 septembrie 1138, sub denumirea de „Villa Sahtu”. Aceasta menţiune se afla pe actul de danie al regelui Ungariei, Bela al II-lea, prin care regele întăreşte Mănăstirii Dumis dreptul asupra mai multor gospodării, în satul „Sahtu”. Pentru că a fost o localitate importantă în zonă, a fost menţionată în mai multe documente medievale. Într-un document din 1221 apare cu numele de Soht. Potrivit documentelor, în secolul al XIV-lea, pe vatra actualei comune au fost mai multe aşezări, dintre care amintim:

-**Salanca**, pe malul Mureşului, atestată din 1322, care era în posesia lui Salanki Dobo. A fost distrusă de turci în 1552;

-**Pobara,** aşezată pe malul Mureşului între Şeitin şi Semlac, atestată din 1322, iar în 1350 era în posesia mănăstirii catolice din Igriş;

-**Veresmart,** aşezare care în secolul al XIV-lea a fost în posesia regilor maghiari Carol Robert şi Ludovic cel Mare, apoi a ajuns în proprietatea Bisericii Catolice. A fost distrusă de turci în 1552 şi nu s-a mai refăcut;

-**Tamashaza**, menţionată ca aşezare în 1427, când a intrat în posesia coroanei maghiare. În a doua jumătate a secolului al XV-lea regele Ungariei, Matei Corvin, a donat-o familiei Iaksici, care deţinea şi domeniul Nădlac. A fost distrusă de turci în 1552 şi nu s-a mai refăcut.

Răscoala lui Gheorghe Doja a afectat puternic zona. Unele aşezări din vatra Şeitinului au suferit pierderi importante, iar unii dintre iobagi s-au alăturat răsculaţilor.Luptele cu turcii din secolul al XVI-lea au făcut ca zona să fie distrusă în mare parte. Potrivit documentelor turceşti, în 1556 erau menţionate ca fiind aşezări locuite Sajti, Pobara şi Salan, dar şi acestea aveau puţini locuitori. În 1558 în Sajti erau 12 case, iar în 1562 erau 22 de familii, care trăiau din albinărit. În acelaşi document se mai arată că în 1558 erau în Pobara 16 case, iar în Salanca 7 case. În 1566 această zonă a intrat sub dominaţie otomană, ca parte a nahiei Cenad, fiind menţionată cu numele de Sayhthy. O perioadă dificilă a fost la sfârşitul secolului al XVI-lea, când localităţile de pe Mureş au fost eliberate de Mihai Viteazul, urmând ca apoi Valea Mureşului să fie distrusă de turci şi să rămână pustie timp de trei decenii. Pentru repopularea satului principele Transilvaniei Gabriel Bethlen a înnobilat în 1615 familiile Luţai şi Costea. În 1648 o mare parte a satului era în posesia Episcopiei Catolice de la Cenad, locuitorii plătind anual dijmă acesteia. Pentru a diminua influenţa catolicismului în zonă, în 1655 principele Gheorghe Rakoczi al II-lea a înnobilat şi familia Mărginean. Luptele dintre turci şi austirieci de la sfârşitului secolului al XVII–lea au făcut ca din 1688 localităţile din nordul Mureşului să ajungă în posesia curţii de la Viena, iar Mureşul a devenit graniţa dintre două imperii. În acest context, satele rămase în nordul Mureşului s-au dezvoltat, datorită importanţei lor ca puncte strategice şi militare, fiind colonizate cu sârbi. Militarii, atât de origine sârbă, cât şi română, aveau unele privilegii.

Cucerirea Banatului în 1718 a făcut ca aceste localităţi să își piardă importanţa militară, iar grănicerilor li s-au anulat unele drepturi, fapt ce a dus la răscularea lor în 1735, sub conducerea lui Pero Seghedinaţ din Pecica. Printre grăniceri implicaţi în răscoală erau şi cei din Şeitin. Măsurile dure luate de autorităţi după răscoală au determinat cea mai mare parte a grănicerilor să plece în Rusia, fapt ce a dus la depopularea zonei şi la transformarea vechilor aşezări grănicereşti în domeniu al Coroanei, Şeitinul ajungând sat cameral. La sfârşitul secolului al XVIII-lea satul a fost repopulat cu ţărani iobagi din Apuseni, care după răscoala lui Horea au fost obligaţi de autorităţi a se stabilii pe Valea Mureşului şi în Banat.

La începutul secolului al XIX-lea satul a prosperat, în 1831 locuitorii au obţinut dreptul de a avea o piaţă comună. Modernizarea începută a continuat pe parcursul secolului al XIX-lea. În 1867 s-a deschis oficiul poştal, în 1868 a fost refăcută primăria, fiind ridicată clădirea unde funcţionează şi azi. În 1884 s-a introdus cadastrul şi s-a înfiinţat jandarmeria. În acelaşi an, ca urmare a intervenţiei baronului Beker, în sat a fost trimis un medic, Urmosy Kalman, care a activat timp de 30 de ani, contribuind la răspândirea igienei şi a practicilor medicale ştiinţifice.

Instaurarea regimului dualist a avut impact şi asupra localităţii. Şi aici a început un dur proces de maghiarizare, dar care nu a dus la rezultatele aşteptate de autorităţi, datorită activităţii unor preoţi şi învăţători, care în a doua jumătate a secolului al XIX-lea s-au remarcat ca importanţi lideri, contribuind la apărarea identităţii naţionale. Dintre aceştia îi amintim pe preoţii Teodor Popovici, Petru Nemet şi Paul Maior, învăţătorii Melentie Bott, George şi Ioan Roman, Dimitrie Micu, cei care au susţinut şcoala şi biserica şi au contribuit la organizarea unor societăţi culturale, coruri şi biblioteci.

În 1903 învăţătorul Ioan Roman a pus bazele publicaţiei „*Lumină şi Adevar*”, care avea ca scop sprijinirea cetăţenilor în cunoaşterea şi respectarea legilor, pentru a-și putea apăra drepturile, dar şi combate abuzurile. Săptămânalul ”*Lumina și Adevărul*” a apărut în 26 de numere în anul 1903 şi în 16 numere în anul 1904.

Izbucnirea conflictului în 1914 şi amploarea pe care a luat-o au făcut ca până în toamna aceluiaşi an satul să fie depopulat, majoritatea bărbaţilor apţi au ajuns pe front.

Datorită poziţiei geografice, în 1914 au ajuns în sat aproximativ 100 de familii de refugiaţi sârbi, care au staţionat în localitate 4 luni de zile. În 1918 răniţii întorşi de pe front au adus şi variola şi gripa spaniolă, fapt ce a dus la creşterea decesului în rândul copiilor şi femeilor. Pe câmpurile de luptă au murit 155 de locuitori.

La adunarea populară ţinută la 11 noiembrie 1918, unde au participat 2000 de oameni, s-a constituit Consiliul Naţional Român Local şi Garda Naţională Locală, care s-a ocupat cu asigurarea liniştii. La 1 decembrie 1918, între delegaţii oficiali prezenti la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia care au votat unirea Transilvaniei cu Romania, din Șeitin au fost prezenţi farmacistul Nicolae Manta si gardistul Rusand Gheran.

După Unire s-a pus în practică reforma agrară, lucru realizat cu dificultate, pentru că datorită situaţiei sociale existente nu au existat proprietăţi mari care să poată fi expropiate, pe când numărul celor care trebuiau împroprietăriți reprezenta o treime din populaţia comunei. S-au asigurat în medie 1,15 hectare de teren pentru fiecare familie.În perioada interbelică o mare parte a locuitorilor erau susţinătorii Partidului Naţional Ţărănesc, fapt ce a dus în 1932 la alegerea lui Arcadie Totorean ca deputat în Parlamentul de la Bucureşti.

Declanşarea celui de Al Doilea Război Mondial a afectat şi localitatea. În vara anului 1940, ca urmare a ocupării nord–vestului Transilvaniei de către Ungaria, în localitate au ajuns refugiaţii din Ardeal. Un alt val de refugiaţi a fost în 1944, aceştia erau din Moldova. În 13 septembrie 1944 autorităţile administrative s-au retras din comună, care a fost ocupată de trupele maghiare şi germane timp de o săptămână. Obţinerea unor victorii de către armata română a determinat retragerea trupelor maghiare şi germane şi reinstaurarea administraţiei româneşti. În Al Doilea Război Mondial 93 de localnici au murit pe câmpurile de luptă.

În 1945 s-a pus în practică reforma agrară, care a dus la împroprietărirea ţăranilor săraci. În 1950, ca urmare a preluării puterii de către comunişti, atât la nivel naţional, cât şi local, în localitate apare prima gospodărie agricolă colectivă, „Flacăra", care avea 81 de familii şi 136 de hectare de pământ. În 1956 s-a ajuns la 203 familii, cu 976 hectare teren agricol. În 1956 s-a înfiinţat şi întovărăşirea agricolă „6 Martie", iar în anul 1958 întovărăşirea agricolă „30 Decembrie", pentru ca în anul 1959 colectivizarea să se termine, iar în 1960, prin unificarea celor două întovărăşiri, toţi locuitorii comunei să fie cuprinşi într-o singură gospodărie agricolă colectivă. A urmat apoi organizarea a două gospodării agricole colective, una în partea de est a localităţii, „Flacăra", şi una în partea de vest, „Scânteia".

Ca urmare a creşterii animalelor, s-a înfiinţat o staţie pentru deshidratarea furajelor verzi, care a funcţionat ca fabrică de nutreţuri combinate, deservind femele zootehnice din zonă. În 1980 a fost înfiinţată asociaţia de stat cooperatistă de legume, care aparţinea de unitatea din Nădlac şi avea 400 de hectare. În 1984 au fost forate 16 sonde de petrol şi a fost organizat un punct de colectare, „Parcul Şeitin". Exploatarea resurselor naturale s-a realizat timp de un deceniu, apoi a fost sistată.

După 1989 s-a trecut la economia capitalistă, bazată pe proprietate privată, fapt ce a dus la restructurarea agriculturii, dar şi a economiei. A fost o perioadă în care şi la Şeitin a pătruns economia de piaţă descentralizată, bazată pe concurenţă. În locul C.A.P-ului au apărut noi asociaţii agricole, iar o parte din pământ a fost lucrat de proprietari. În 1993 a apărut şi un investitor italian, care a pus bazele firmei S. C Flora-Prod. Impex S.R.L., care avea ca obiectiv principal prelucrarea lemnului. S-au creat 80 de locuri de muncă. În 1998 erau în comună 54 de unităţi comerciale particulare, dar şi 12 unităţi de servicii, ateliere de prelucrare a lemnului, croitorie, cizmărie, frizerie. În prezent cea mai mare parte a locuitorilor sunt angajaţi la firme multinaţionale din Arad.

Economie

Din antichitate până în secolul al XIX-lea localitatea situată pe malul Mureşului a prosperat datorită transportului sării pe Mureş, dar şi a practicării agriculturii. Încă din evul mediu s-a dezvoltat şi morăritul pe Mureş. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea în

localitate erau 4 mori pe apă, la care se mai adaugă şi 6 mori „seci”, care erau trase de cai şi care puteau funcţiona oricând.

Ca urmare a instaurării dualismului, datorită faptului că cea mai mare parte a populaţiei nu cunoştea şi nu înţelegea noile legi, mulţi au sărăcit, pentru că şi-au vândut pământul. Este perioada când familia Beker, care a pus stăpânire pe o mare parte a pământului, avea 232 hectare în 1904. Dintre membrii familiei Beker amintim pe Ioanoş Beker, care era implicat în viaţa politica de la Budapesta, fiind şi membru al Parlamentului maghiar. Ca urmare a intervenţiei sale, în 1882 s-a deschis în Şeitin o şcoală elementară cu predare în limba maghiară. Din 1905 a început emigrarea în SUA. Printre primii care a decis a pleca a fost învăţătorul Ioan Roman. În perioada 1904-1914 peste 100 de familii din localitate au ajuns în Lumea Nouă, de unde unii s-au întors cu sume importante de bani, cu care au cumpărat pământ.

Realizarea reformei agrare după Unire a dus la o îmbunătăţire a situaţiei materiale în cazul unor familii sărace. În perioada interbelică economia locală şi-a păstrat caracterul agricol, dar pentru creşterea profitului familiile mai înstărite şi-au achiziţionat utilaje agricole moderne şi noi soiuri de cereale, care erau rezistente la secetă şi boli. În aceeaşi perioadă oamenii de rând au fost preocupaţi şi de pomicultură, obţinând venituri din vânzarea ţuicii, dar şi de alte activităţi, precum creşterea cailor pentru armată sau îngrăşarea gâştelor, care erau comercializate în marile pieţe din ţară, inclusiv în Bucureşti. Bunăstarea se poate vedea şi în evoluţia satului, unde bisericile şi şcolile au fost renovate, iar în 1936 s-a introdus iluminatul electric.

Preluarea puterii de către comunişti a dus la colectivizare şi la o nouă organizare socială şi economică. Unele familii înstărite au fost deportate în Bărăgan, iar unele familii sărace de ţărani au fost colonizate în satele germane din Banat în casele germanilor care au fost deportaţi. Ca urmare a colectivizării a apărut gospodăria agricolă colectivă, acolo unde în anii ‘50-‘70 au muncit cea mai mare parte a locuitorilor. În localitatea s-a dezvoltat şi zootehnia, în 1976 fiind aici 13 grajduri pentru creşterea vacilor. Din anii ‘70 se poate observa o creştere însemnată mai ales a numărului bărbaţilor care au început a munci în fabricile din Arad, în sat la C.A.P. muncind mai mult femeile, dar şi cei veniţi din alte judeţe, unii dintre ei stabilindu-se chiar în sat. Prosperitatea la care au ajuns multe familii se vede şi în aspectul satului, pentru că în perioada 1970-1989 au fost ridicate 416 case noi în cele 1124 de gospodării existente.

Evoluţia demografică

În 1869 erau 3980 locuitori, în 1890 s-a ajuns la 4096 locuitori, în deceniul care a urmat a avut loc o creştere demografică şi s-a ajuns în 1900 la 4965 locuitori. La recensământul din 2012 erau 2996 de locuitori. Din punct de vedere etnic, populația avea următoarea structură: 93,7% români, 0,9% maghiari, 3,9% rromi, 0,7% slovaci, 0,5% ucraineni și 0,3% alte naționalități și populație nedeclarată.

Monumente istorice

În perioada interbelică, din inițiativa directorului școlii, Dimitrie Micu, a fost ridicată o troiţă pentru eroii morţi pe front în anii Primului Război Mondial.

Biserica Ortodoxă din Șeitin

Primele informaţii despre biserica din Şeitin datează din septembrie 1728, când este amintită parohia Şeitin, cu 46 de case şi doi preoţi. Date noi privind biserica din localitate apar la mijlocul secolului al XVIII-lea, când episcopul Sinesie Jivanovici a ajuns în 1755 la Şeitin unde constata cu amărăciune că era „un sat dărâmat”, dar exista o biserică de lemn cu hramul Sfântul Nicolae, ridicată de grăniceri și întreținută de locuitorii celor 70 de case existente în parohie. Biserica avea în 1755 doi preoţi, Constantin şi Nicolae.

În 1767 parohia avea trei preoţi şi făcea parte din Protopopiatul Pecica. În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea biserica a ajuns în ruină, iar satul era depopulat. În aceste

condiţii noii-veniţi au adunat banii necesari pentru refacerea lăcaşului. Biserica a fost refăcută iar în 1783. La sfârşitul secolului al XVIII-lea numărul locuitorilor a crescut, pentru că numeroşi ţărani din Apuseni au ajuns a locui în satele de pe malurile Mureşului. În acest context, cei veniţi au început a aduna bani pentru ridicarea unei biserici noi, pentru că cea veche era prea mică. Piatra de temelie a noii biserici a fost pusă în 1789, când au început şi lucrările, care au durat 10 ani. Biserica a fost ridicată din daniile credincioşilor. Biserica a fost terminată în 1799, este în stil baroc şi are hramul „Sfântul Grigore Dialogul". Clădirea a suferit unele transformări pe parcursul secolului al XIX-lea. În timpul păstoririi lui Teodor Popoviciu (1852-1891) biserica a fost pictată şi a fost ridicat un iconostas nou, pentru că cel vechi era prea mic. De aurirea şi pictarea bisericii s-au ocupat Duşan şi Vasile Alexici.În 1878 au fost luate măsuri privind repararea şi renovarea exterioară a bisericii şi a fost ridicat turnul actual. În 1881 biserica a fost sfinţită de episcopul Ioan Meţianu. La sfârşitul secolului biserica a prosperat, în jurul său au apărut mai multe fonduri şi fundaţii, iar unii dintre ţăranii care nu aveau moştenitori au donat pământul bisericii. În 1896 parohia a cumpărat 22 de jugăre de pământ arabil.

Pictura actuală este din 1928, fiind realizată de Iulian Toader. Alte reparaţii au fost realizate în 1958, când a fost schimbată tabla de pe turn, în 1966 au fost făcute unele reparaţii în interior şi s-a înlocuit pavimentarea uzată cu marmură. Lucrări de restaurare au fost realizate în 2010, fapt ce a făcut ca iconostasul să fie salvat şi restaurat, iar pictura curăţită.

Biserica Greco – Catolică

În 1863, pe fondul unor nemulţumiri de ordin social, 162 de familii de ortodoxe au trecut la greco-catolicism. Cei trecuţi erau în majoritate locuitori înstăriţi, cu influenţă în comună, ceea ce a făcut ca în anii următorii numărul celor ce au trecut la greco-catolicism să crească, iar comunitatea nou-înfiinţată să prospere.Încă din 1863 în casa comerciantului Engel s-au înfiinţat o capelă şi o şcoală Clădirea comerciantului, cu terenul intravilan, au fost cumpărate în 1872 de Episcopia Greco-Catolică de la Oradea, fiind apoi donate parohiei. Pe acest loc au fost ridicate în anii care au urmat biserica şi casa parohială. Biserica, cu hramul Sfânta Ana, a fost construită în 1889. Iconostasul este din 1895, fiind aurit de Carol Wagner din Arad. În 1928-1929 biserica a fost renovată atât în interior, cât şi în exterior. A fost pictată de Ioan Bogdan din Oradea. În acelaşi an a fost refăcut şi iconostasul, iar geamurile au fost înlocuite. În 1937 a fost consolidat turnul. În 1948 biserica a trecut în proprietatea ortodocşilor. În prezent aparţine greco-catolicilor şi a fost renovată în exterior, acoperişul, geamurile şi uşile fiind înlocuite.

Biserica Nazaritenilor. Comunitatea a apărut în localitate în 1890. La sfârşitul secolului al XIX-lea cei mai mulţi au trecut la această confesiune datorită unei prevederi din dogmă care interzicea purtarea armei. La începutul secolului al XX-lea şi-au ridicat o biserică proprie. În prezent nu mai există această comunitate, biserica fiind închisă

Biserica Baptistă. Comunitatea a apărut în localitate în 1885. În 1904 erau 38 de persoane, iar în 1916 s-a ajuns la 50 de persoane. După Unire, ca urmare a reîntoarcerii unor familii din SUA, comunitatea a prosperat şi a fost ridicată o biserică nouă. Conform datelor statistice, în 1998 erau 50 de membri. În prezent numărul credincioşilor este redus, majoritatea fiind bătrâni.

Biserica Penticostală. Conform datelor statistice în 1998 erau 140 de membri.

Şcoala

Prima şcoală este menţionată la Șeitin în 1771, fiind greco-neunită. Din 1774 a funcţionat ca şcoală trivială. Până la mijlocul secolului al XIX-lea a avut un singur învăţător, apoi, ca urmare a creşterii numărului elevilor care frecventau şcoala, a crescut şi numărul învăţătorilor, iar la începutul secolului al XX-lea erau patru posturi şi funcţionau trei învăţători şi o învăţătoare. Apariţia unei comunităţii greco-catolice în 1863 a dus şi la organizarea unei şcoli confesionale greco-catolice. Noua şcoală s-a înfiinţat în 4 decembrie

1863 şi avea 80 de elevi care o frecventau din totalul celor 227 înscrişi. Al doilea post de învăţător a fost înfiinţat în 1879. La începutul secolului al XX-lea, ca urmare a punerii în practică a legislaţiei maghiare, şcoala s-a confruntat cu probleme mari, fapt ce a determinat cererea unui ajutor din partea statului şi predarea unor materii în maghiară. După 1920 biserica a făcut eforturi de susţinere a şcolii, s-a ajuns la un singur învăţător, iar în 1934 a fost preluată de stat. În perioada 1882-1919 a funcţionat în localitate şi o şcoală elementară maghiară. A apărut ca urmare a solicitării unor familii evreieşti.

Transformarea vechii şcoli confesionale, ca urmare a reorganizării învăţământului, în şcoală de stat, a dus la creşterea numărului învăţătorilor. În 1922 era creat al şaselea post, iar în 1937 al șaptelea post. După Unire în localitate erau cinci şcoli cu şapte săli de clasă şi şase locuinţe pentru învăţători. La sfârşitul războiului şcoala dispunea de nouă posturi de învăţători .

Ca urmare a măsurilor luate la mijlocul secolului XX-lea, pe lângă învăţători au apărut şi profesori, unii dintre aceştia fiind foşti învăţători care s-au perfecţionat. Ca urmare, după 1970 şcoala a devenit o „mândrie a satului”, unii dintre foştii elevi ajungând ingineri, cercetători sau profesori universitari. După 1990 şcoala s-a confruntat cu probleme materiale. Clădirile au fost renovate, dar în ciuda măsurilor luate se constată o scădere a numărului elevilor şi al cadrelor didactice, ca urmare a îmbătrânirii populaţiei şi a scăderii numărului locuitorilor.

Personalităţi

Ioan T. Morar s-a născut în 13 aprilie 1956. În 1981 a absolvit ca șef de promoție facultatea de Filologie a Universității Timișoara, secția română-franceză. În perioada 1981-1986 a fost profesor de limba română la Liceul Industrial „Textila” din Lugoj. Din 1987 a devenit redactor al revistelor „Viața studențească” și „Amfiteatru”. Între 1990 şi 1991 a fost redactor-şef la Varietăți, TVR, de unde a demisionat. Este membru fondator al „Academiei Cațavencu”. A realizat mai multe emisiuni de televiziune, până în 1996 activând în grupul „Divertis”. Este realizator şi prezentator al emisiunii „Lumea citeşte!” pe TVR 1. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, fiind premiat de mai multe ori pentru scrierile sale. În 2010 a fost numit în postul de consul general al României la Marsilia, în Franța.

Athanasie Truția s-a născut în 18 ianuarie 1927, fizician, profesor doctor al Universităţii din Bucureşti, s-a remarcat în a doua jumătate a secolului al XX-lea prin articolele și studiile de specialitate pe care le-a publicat în țară și străinătate în domenii ale fizicii precum spectroscopia optică, teoria moleculară orbitală și sursele spectrale.

Hornea Ioan s-a născut în 15 decembrie 1929, a studiat teologia, în timpul studenţiei fiind condamnat la un an de închisoare. A fost preot în Arad, remarcându-se ca un important intelectual, fiind autorul mai multor lucrări teologice. A decedat în 2016.

Deliman Ioan s-a născut în 27 octombrie 1912 într-o familie de greco-catolici, a urmat studii teologice în România şi la Roma, apoi a fost funcţionar al Episcopiei Greco-Catolice de Lugoj. În 1946 a fost numit protopop greco-catolic al Aradului. În 30 octombrie 1948 a fost arestat, fiind condamnat de Tribunalul Militar din Timişoara la 6 ani de închisoare. În 1990, ca urmare a reorganizării Bisericii Greco-Catolice, a fost numit din nou protopop greco-catolic al Aradului.

Ştefan Bozian s-a născut în 1904, a fost învăţător, director de şcoală şi subinspector şcolar. A fost preocupat de cercetarea trecutului şi s-a implicat în organizarea unor săpături arheologice în vatra satului, colaborând cu istoricul Liviu Mărghitan. A cercetat documennte referitoare la trecutul localităţii, atât în arhivele din Arad, cât şi din Ungaria. Este autorul unor articole referitoare la trecutul localităţii, dar şi a unei monografii nepublicate.

Rucsandru Gheran, născut în Șeitin, în 1879, decedat în 1953, a fost delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918.

Pantea Ilie s-a născut în 4 iulie 1904, a urmat cursurile Academiei Economice şi Comerciale din Bucureşti şi a fost un important funcţionar al Băncii Naţionale a României.

Costea Ştefan, profesor de istoria sociologiei, membru al Institutului de Sociologie al Academiei Române, membru al Institutului Internaţional de Sociologie.

Ştefan Siniteanu, profesor universitar la Universitatea de Ştiinţe Agricole din Timişoara, autorul a numeroase lucrări ştiinţifice în domeniul zooltehniei.

Folclor, tradiţii, obiceiuri

Hora se ţinea în toate duminicile şi sărbătorile de peste an care nu erau în zile de post. Sala de joc se închiria prin licitaţie pe un an de un localnic înstărit, care era „gazda jocului" şi se ocupa de buna organizare. Intrarea unei fete în horă era un moment important, pentru această ocazie se pregăteau haine noi. Cele mai multe obiceiuri se leagă de momentele importante ale vieţii, ca naşterea, căsătoria şi moartea. De naştere se leagă obiceiul recunoaşterii paternităţii, alte obiceiuri erau legate de botez şi de petrecerea de după botez. De căsătorie se leagă multe obiceiuri. Rolul principal îl aveau părinţii. Existau obiceiuri legate de peţit, de acordarea zestrei, dar şi de nuntă. Alte obiceiuri se leagă de moarte şi se ţineau odată cu privegheatul mortului sau cu pomenile. Alte obiceiuri sunt legate de sărbătorile din calendar. Mai deosebite erau cele legate de Bobotează, când preotul mergea să sfinţească apa în Mureş, iar feciorii umblau cu „Ciuralesa", pentru a alunga spiritele rele. Primăvara, cu ocazia prăznuirii Sfântului Toader, se făceau colaci şi se fierbea grâu, care se dădeau ca pomană pentru cei morţi. În 23 martie, de ziua Tuturor Sfinţilor, se făcea fum sub pomi, pentru ca aceştia să nu mai îngheţe. Mai multe obiceiuri se legau de Paşti. Atât barbaţii, cât şi femeile, erau preocupaţi de vopsitul ouălor. În noaptea Învierii femeile care mergeau la slujbă se întoarceau acasă cu lumânările folosite şi le ţineau tot anul pentru a fi folosite în caz de vreme rea. Bărbaţii se adunau lângă biserică şi ciocneau ouăle. A doua zi de Paşti, dar şi de Rusalii, preotul şi credincioşii ieşeau „la ţarină" în marginea satului şi sfinţeau lanurile. În 23 aprilie, de Sfântul Gheorghe, se puneau urzici la uşi şi ferestre, pentru ca duhurile rele să nu pătrundă. Fetele erau udate şi urzicate. De Sânziene fetele împleteau o coroniţă, pe care o aruncau peste casă, pentru a-şi afla jumătatea, iar bărbaţii făceau pregătiri pentru a ieşi la seceriş. În serile verilor secetoase copii umblau cu Paparuga. De ziua Crucii femeile adunau plante medicinale, pe care le „ţineau de leac", iar bărbaţii băteau nucii și începea recoltatul viilor. Din păcate, de aceste sărbători își mai amintesc doar câţiva batrâni octogenari din sat, care le-au trăit când au fost tineri şi care le vor duce cu ei în morminte.

Turism

Parcul natural Lunca Mureșului și **valea Mureșului** sunt cele mai importante obiective turistice pe teritoriul comunei Șeitin. Pe *lista monumentelor istorice* din Județul Arad apar "**Situl arheologic**" și "**mormintele" din sec.III-V**, localizate în Șeitin (în punctul ”*La Imaș*”).

Bibliografie

Berzovan, Alexandru, *Bazinul Mureșului Inferior și sud-vestul Munților Apuseni în perioada clasică a Dcaiei preomane (sec. II î. H. – sec. I. d. H.),* Editura Mega, Cluj-Napoca, 2017.

Costea, Dumitru Dan, *Constituirea Comitetului Național Român și a Gărzii Naționale locale în comuna Șeitin, comitatul Cenad*, în ”Ziridava”, nr. XXI, Arad, 1998.

Ştefan Costea, Dumitru D. Costea, *Şeitin. O aşezare milenară de pe Mureşul Inferior,* Arad, Ed. Mirador, 1998.

Corneliu Cornea, *Dicţionarul detenţiei politice în judeţul Arad, 1945-1989*, Ed. Mirador, Arad, 2000.

Gheorghe Ciuhandu, *Românii din Câmpia Aradului acum două veacuri*, Timişoara, Ed. Marineasa, 2005.

Aurel Jigovan, „Tradiţii, datini şi obiceiuri adunate de învăţătorul Ştefan Bozian (1904-1989)", în *Administraţie românească arădeană. Studii şi comunicări*, vol. VIII, Arad, 2014.

Maria Alexandra Pantea, *Preoţi şi învăţători din Protopopiatul Ortodox al Aradului 1812-1918*, Cluj-Napoca, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2015.

Maria Pantea